

Szénási Jánosné Gazda Klára

Egyszerű előjátékok szerkesztése -gyakorlati segítség panelek alkalmazásával-

Előszó

Ez az összeállítás elsősorban azoknak a kántoroknak a számára készült, akik más hivatásuk mellett vállalták a rendszeres vasárnapi istentiszteleti szolgálatot. Zeneiskolai tanulmányaikat hasznosítják sokan, ezért az ott megszerzett elméleti tudás elég az alábbi módszer alkalmazásához, mellyel saját előjáték szerkeszthető. Erre a készségre pedig szükség lesz, ahogy egyre inkább birtokba veszik a gyülekezetek az új énekeskönyv énektöbbségét.

Aki egyéni munkával fog haladni ezzel az anyaggal, annak a számára ilyen részletes az összeállítás. Nem tudhatjuk, ki mit tanult, mire emlékszik. Szükséges, hogy minden pontosan nyomon követhető legyen.

Másodsorban a kántorképzőkre is gondoltam. Tanári vezetéssel hosszabb szakaszok kihagyhatók, de ez a füzet abban segíthet, hogy a gyarapodó tudást a résztvevők mielőbb hasznosíthassák.

A kitűzött cél is kettős:

Aki figyelmesen követi az első fejezeteket, az legyen képes az énekeskönyv szinte valamennyi énekének első sorát úgy lezárni, hogy azzal elindíthassa a gyülekezet éneklését.

Aki pedig tovább halad, már az összhangzattan tanulásának kezdetén megszerzett kevés eszközzel is tudjon változatos előjátékokat készíteni.

Ehhez egy egyszerű módszert kínálok fel, amellyel, mint összeilleszthető építőelemekkel, panelekkel szerkeszthetők a rövid előjátékok.

Az egyik panel maga az énekidézet, legtöbbször az első sor, a másik a záradék, amit nem szerkeszteni kell, hanem a felkínáltak közül csak kiválasztani.

Példáink gerincét a főhármások (I, IV, V. fok) használata alkotja, kis kitekintéssel a mellékdominánsok irányába.

Intonációink formája háromféle:

Kétrészes, az előbb leírt módon. Az éneksort megszólaltathatjuk kíséret nélkül, unisono, vagy elláthatjuk kísérőszólammal. A kadencia ezután háromszólamú, ami legfeljebb a végére egészül ki négy szólamúvá. Ezt a kadenciát egységesen záradéknak nevezem, mivel alkalmanként nemcsak átmenőhangokkal látom el, hanem bevezető szakasszal is.

Füzetünk példáinak zöme ebbe a kétrészes csoportba tartozik.

Három részes, amikor az idézet és a záradék közé átvezető szakasz kerül. Ez lehet szabad bővítmény, szekvencia, skálamenet. Ebbe a csoportba tartoznak azok az intonációk is, amelyekben még egy sort idézünk az énekből. Erre a három részes formára is számos példát találunk.

Végül egy az éneket többé-kevésbé végig idéző, követő forma, melyet néhány példa szemléltet.

A gyakorlati segítség szándékának megfelelően a legelső, szöveges fejezeten kívül csak a legszükségesebb magyarázatokra szorítokozom.

A sok záradék között különbséget teszek, kiemelem a legkönnyebben, legtöbb helyzetben alkalmazhatókat. Csoportosításuk pedig legtöbbször a motívumok kezdőhangja szerint történik.

A gyakorlatot veszem figyelembe azzal is, ahogy az anyagot elrendeztem.

Ezért kapott az I. részben a Példatár helyet. A szemléltetésre szánt intonációk gyűjteményét adom kézbe. Forgassa mindenki haszonnal, és keltsen érdeklődést a II. rész tanulmányozásához!

A II. részben először a kezdő sor főbb jellemzőinek a megtalálásáról, a záradékok kiválasztásáról, az egyes részek összeillesztéséről olvashatunk.

Ezt követően segítséget kapunk a terc- és szeksztpárhuzam alkalmazásához.

A további fejezetekben találjuk a „panelet”: sok záradékot, melyeket g finálusra helyeztem, valamint szekvenciákat és skálameneteket.

Kísérletezésre buzdítok. Nincs egyetlen jó megoldás, ha egyféleképpen nem sikerül, másfelől közelítve biztosan eljuthatunk vállalható előjátékhöz.

Ezért a Példatár több előjátékot tartalmaz, mint amennyi csupán az egyes fejezetek témáját szemléltetné. Ugyanazt az eljárást több ének esetében is megtaláljuk, és ugyanahhoz az énekhez gyakran adtam többféle intonációt.

Az énekek kiválasztásánál a Draskóczy László szerkesztette Intonáció Gyűjteményt vettem alapul. Elsősorban a hiányzó ismert énekekhez adok előjátékot, valamint a több gyakorlást igénylő, illetve a mi liturgiánkba nehezen illeszthető hosszú intonációk (koráelőjátékok) helyett rövidebbet és könnyebbet. De így fordul elő, hogy egyes énekek elé csak úgynevezett rövid előjáték került: a könnyen játszható hosszabbat a fenti gyűjteményben találjuk.

Ha pedig ott sem, alkalmazzuk a füzet valamelyik eljárását!

Az új énekeskönyvet számos ének képviseli. Az istentiszteletre szánt énekekből válogattam. A Bibliaköri énekek közül csak azokat választottam, amelyeket a 48-as énekeskönyvből már megszerettek a gyülekezetek.

Dicsérjétek az Urat!

Pécs, 2024.

Tartalomjegyzék

I.rész

A: Intonációk – Példatár a fejezetek példáiból és záradékaihoz, plagális utójátékok.....	7
B: Intonációk a 48-as énekeskönyv korálkönyvéhez – Példatár.....	58

II.rész: Hogyan készítsék magam intonációt?

1. Lépésről lépésre.....	99
1.1. Az ének felidézése vagy bemutatása.....	99
1.2. A záradék.....	99
1.3. A záradék kiválasztása.....	100
1.4. A záradék illesztése, rávezetés.....	103
1.5. Átvezetés.....	104
1.6. Egy kis elmélet.....	105
2. A kísérszólam.....	109
2.1. Milyen távolságban kövesse a kísérszólam a dallamot?.....	109
2.2. Ellenmozgás.....	110
2.3. A kísérszólam belépése.....	110
2.4. A kísérszólam csatlakozása a záradékhoz.....	111
2.5. Önállóbb kísérszólam.....	112
2.6. Kis szemléltetés.....	113
3. Záradék a záróhang alatt.....	114
3.1. Az ének 1. sorának záróhangja és az alaphang.....	114
3.2. Plagális záradékok a záróhang alatt.....	116
3.3. Fríg záradékok a záróhang alatt.....	120
3.4. Sorismétlés.....	121
4. Autentikus záradékok.....	123
4.1. Egyszerű autentikus záradékok.....	123
4.2. Az egyszerű autentikus záradékok alkalmazása.....	125

4.3. Záradékok több figurációval, összetett autentikus záradékok	128
4.4. Első sor + záradék.....	131
4.5. Kérdés-felelet.....	131
4.6. Az ismétlőjeles sorok	132
4.7. Rövidebb idézet	133
4.8. Háromrészes előjátékok: átvezetés a bemutatás és a záradék között	134
4.9. Hosszabb előjátékok	135
5. Régi magyar énekek.....	136
5.1. Záradékok.....	136
5.1.1.Lá sorok szi-vel	136
5.1.2.Plagális Codák.....	138
5.1.3.Lá sorok szó-val	139
5.1.4.Dúr záradékok	140
5.1.5.Mixolíd záradékok.....	141
5.2. Az első sor záradékkal és az első sor után záradék.....	142
5.3. Lá sor szi-vel, vagy szó-val?	143
5.4. Átvezetés.....	144
5.5. Az 1. és 2. sor után a záradék, sorzáró kadenciák.....	145
6. Zsoltárok és korai korálok	146
6.1. Záradékok.....	146
6.1.1.Lá sorok	146
6.1.2.Dúr (ión) és mixolíd	148
6.2. A záradék illesztése	150
6.3. Átvezetés.....	151
6.4. További idézet.....	152
6.5. Idézet kísérőszólammal és Codával	153
7. Fríg záradékok	154
8. A kezdőhangra vezetünk	158
8.1. Egyszerűbb záradékok.....	158
8.2. Záradékok tercre	158
8.3. Kvintre.....	159
8.4. A felső oktávra	160

8.5. Fríg énekek ré kezdőhangjára	160
8.6. A záradék illesztése	161
9. Szekvencia	163
9.1. Szekvencia a dallam egy motívumából és hármashangzat-szekvencia	163
9.2. Szekvenciák különböző figurációkkal	164
9.3. A szekvencia beillesztése	166
9.4. Példák.....	167
10. Skálamenetek a záradékhoz.....	170
10.1. Párhuzamos skálamenetek lefelé	170
10.2. Egymás felé tartó skálamenetek.....	172
10.3. Felfelé törő motívumok, sorok	173
10.4. A skálamenetek illesztése	174
11. Himnuszok, gregorián eredetű énekek	175
12. Bemutatás másik sorral	178
13. Rövid előjáték	180
14. Új ének.....	182
15. Orgonapont	184
16. Rövid áttekintés	186

Nevük kezdőbetűjével idézett szerzők:

Az Intonáció Gyűjteményből – ReZeM 016:

Alföldi-Boruss Csilla

Hargita Péter

Nagy Csaba

Draskóczy László

Jobbágy Bence

J. Pachelbel

Gárdonyi Zoltán

Kecskés Balázs

Reményi Attila

Hajdu Lóránt

Máté János

Sepsy Károly

A Református Korálkönyvből:

Gárdonyi Zoltán

Gyülvészi Barnabás

Papp Ákos

A Digitális Új Református Korálkönyvből:

Bessenyei Mihály

Gárdonyi Zsolt

Szabó Balázs

Jelmagyarázat

d/m: záradék azonos nevű dúrban és mollban

XY: az Intonáció Gyűjtemény - ReZem 016, 1993 - *szerzője, 48-as sorszám, (21-es sorszám)*

XY után: a szerzőtől idézett kadencia az Intonáció Gyűjteményben négy szólamú felrakásban található. Itt három szólamban, mivel nemcsak szemléltetés céljából szerepel, hanem egyben mintazáradék is.